

Bodó Márta

TENGERPARTI KAVICSOK

Úszom a tengerben, hosszan, a part mentén. Kényelmesen lebeggek a víz felszínén, nem tempózom erőlködve, inkább hagyom, hogy felemeljen a hullám, és letegyen. Hol erőteljesebben, hol alig érzékelhetően, lágyan lebegtet. Bár a bólyákon kívül vagyok, jól kivehető a part. Nem is jelzőbólyák ezek, hanem csónakkikötő pontok, nem szabályos rendben jelzik, meddig ússz, turista. A parton sehol senki nem kémleli a vizet, nem látok egyenruhást, -úszónadrágost, senkit, aki a partról a víz felé pillantana. Se csónak, se kilátó vagy netán helikopter nem figyel, ki hol és hogyan úszik vagy fuldokol. Barátnőm kajánul megjegyzi: a fuldoklás nem hangos, nem nyilvános esemény, egy pillanat alatt elsüllyedsz, és kész. A halál nem olyan nagy látványosság. Egy utolsó levegővétel – az ágy szélén ülő észre sem veszi, melyik volt az, mikor történt. Nem olyan, mint egy roham: kapálózás, kiabálás, aztán lassan elül, és egyszer csak csend van. Nyomasztóan mély, rezzenéstelen csend. A halál nem nagy ügy, csak a készület hosszas. Amíg a gondolkodó agy forgatja a nemlét kérdését. Mint túl sok éllel és hegygel rendelkező kocka: minduntalan beakad, karcol. Hogy lesz az, hogy a világ van, csak én nem? Ha nincs én, van még világ? És hol lesz az az én, aki a világot, ahogy én ismerem, egyben tartja? Örökké lesz az, míg ez véget ér? Mi az, hogy örök? Nélkülem? Ez a rúgkapálás hátborzongató, félelmetes, torokszorító, kínos és keserves. Maga az utolsó lélegzet könnyebbség. A végtelen, sebeket szaggató kockaforgatás végre véget ér.

Elúszom a parton hosszan elterülő falu túlsó végéig, majd gyalog jövök vissza. Milyen okos találmány a fürdőcipő! Milyen jó a tűző napon vizes fürdőruhában sétálni! Kibírhatatlan különben a hőség, nem tudnék kedvemre körülnézni a fürdővárossá avanszált horvát vidéken.

A vízparton sétálok. Nagyobb, csúszós kövek, köztük megbújva kisebbek, hegyesek. És apró kavicsok. Lyukacsosak. Színesek. Egyik-másik nagyobb tömbön kagylók. Felveszem az egyiket, csodálom a

tökéletes formát, az eleven színeket. Valami csusszan-mozdul – a kagyló él. Ámulva figyelem, ilyen még sose láttam. Csal a szemem? Vagy tényleg visszahúzódott a héjba „valaki”? Másodszor is kibújik két zöld csáp és egy vöröses, húsos „test”, mint egy mérges ténsasszony, integet a kapunál kapirgáló betolakodónak: Menj odébb! Itt bizonyosan lakik valaki! Körömnnyi felületen zajlik az intermezzo, mégis gyorsan visszateszem a vízbe, és mint tetten ért almatolvaj, eloldalgok.

Odébb egy kisgyerek épít: fürdőkádnyi területet leválasztott a nagy tengerből, mellette négytornyú vár magasodik, a gyermek elmélyülten tervezi tovább. Mi a Fekete-tenger partján homokból építettünk, vederben hordtuk a vizet, hogy az építményre csorgatva díszeket varázsoljunk. Hirtelen eszembe jut a homokra épített ház bibliai példája. Meg az is, hogy függ össze a példázatok érvényességi köre a születési helyükkel. Másképpen értem a homokból épült várat fekete-tengeri nyaraim után, mint az Adrián felnőtt gyermek, aki nem is látott homokos tengerpartot. Itt kő, kavics mindenütt, nem simogat a naptól tüzesedett aransárga homok... Mindkettőnk várát aláassa a dagály – reggelre homokdűnék vagy kőrakás mutatja az előző napi munkát. Néhány szépen felépített mítoszunk, mint a homokra épített vár, nem is egyszer dőlt össze – mégis továbbépítjük, továbbadjuk, továbbörökítjük.

ÖRÖKKÉVALÓSÁG TÍZ PERCBEN

A csendes partszakaszokat népes strandok váltják, itt tolonganak sokan másokkal, százakkal együtt, pedig a villákon túl sem köve-sebb, sziklásabb a tenger. Itt vannak az árusok, itt vannak a kígyózó sorok: péksütemény, húsító, fagyalt, emléktárgyak. A bódék között egy kis napernyő, alatta szalmakalapos lány – ő is emléket kínál: portrét vagy karikatúrát rajzol. Kinek mire elég a pénze és a humorérzéke.

Parti sétámat megszakítom, és egy egzotikus virágokkal borított bokor alól figyelem a grafikuslány gyors, pontos mozdulatait. És a klienseit.

Tíz perc, és kész az emlék. Az örökkévalóság. A lány gyakorlott: vázolja a körvonalakat, satíroz, pár vonás, és a tekintet máris él. Ha színes emléket rendelnek, úgy adagolja az okkert, a narancssárgát és a csontszínt, hogy tökéletesen visszaadja a kliens bőrtónusát, az aznapi pír alatt az olajbogyó-jellegű, vagy netán északi, porcelánbőr-típus karakterét. Ha karikatúrát kérnek, a körvonalak egyikét-másikat vas-tagítja: az ajkakat, az orrot, olykor a szem huncut fényét hangsúlyozza. Vicces, nem bántó – mindenki elégedetten távozik.

Miközben csillogó köveket és strasszos papucsot vásárol, a fiatalasszony fedezi fel a szalmakalapos lány pannóját, ahol reklámként egy szőke, loknis kislány fotója és a róla készült rajz fölé Sylvester Stallone és Mr. Bean karikatúrája magasodik. Hátranéz: a nagymama egy helyi túróslepény-különlegességet kóstol, a kislány a kiválasztott műanyag gyűrűnek örül. Közelebb lép, jól megnézi a székben terpeszkedő házaspárt, akikről most a portré készül. A lány háta mögül rákukkint a rajzra, és felderül az arca. Tetszik a produkció, összetereli az övéit, alkudozik egyet, szinte kinézi az előző klienseket – vágyik már a maga ragyogó pillanatának megörökítésére.

Alakul a család női ágának lenyomata. A szalmakalapos most szemüveget tesz, apró mozdulatokkal hangolja össze a hasonló vonásokat: míg haját nem rajzol, tanulmányozni lehet a családfát: a genetikailag továbbadott örökséget és mindazt, amit az idő, a tapasztalat púderezett az arcokra. Színesben álmodták meg a remekművet, és amit pasztellel ki lehet hozni a portréből, azt a törekeny szalmakalapos kihozza.

Harminc perc – mindenik alanyra tíz jut. Ennyit kibír a legfiatalabb modell is, ennyit megfizet a legtapasztaltabb is. Ha olajban dolgozna, órákig, napokig tartana. A rafinált nagyok éles tekintettel hetekig foglalkoztak egy modellel. Akkor a mester fizetett a modelleknek, és az eredmény aztán jó pénzért elkelt. Borsos belépőért nézzük ma is – egy örökkévalóságig.

Ha nem tíz perc jutna az örökkévalóságra, ezek a munkák is pompázhatnának egy múzeumban. A fiatalasszonynak megcsörren a telefonja: a család férfiága befejezte a parti sörözést – menni kell. Hogy a mű ne kenődjön szét szállítás közben, az alkotó tartósítót fúj rá, keretbe teszi, s már szaladnak is. A fiatalasszony viszi a képet, a generációk arcvonásai a melléhez szorulnak, elégedettség keveredik némi aggodalommal

az arcán. Tetszeni fog a fiúknak? Helyet kap egy dolgozóasztal fölött? Ott marad örökre, a meszelés, újrafestés után is mindig látni lehet majd a keret nyomát a falon, a kis műanyag gyűrűs ükunokája a választottját majd a kép előtt csókolja először, itt kéri meg. A színes rajzról jóváhagyóan, befogadóan helyeselnek a tengerparti felmenők.

KÓMESE

A hőség máris elviselhetetlen, felfedező útra most nem indulok se gyalog, se úszva. Inkább csendesen álmodozom a parton, a vízben elnyúlva – ez a szakasz pont alkalmas erre. Fáradt vagyok, meguntam a nyári, a családi történeteket, hallgatni szeretnék.

A víz mondhatni az életemem. Még úszni se tudtam, már félelem nélkül ugráltam a feneketlen nagymedencébe. Vízitündérnek képzeltem magam a városi strand gyermekmedencéjében, tekergettem a testem, tavirózsa voltam, betöltöttem a teljes vízfelszínt. Feléledek, étellel telek, amikor vízben lehetek. Nem igénylek társaságot. Fáraszt a panaszkodás, a dicsekvés, a túlzás, felnagyítás. Unom az alkalmi ismerősök életének részleteit, nem vagyok kíváncsi, azt érzem, valójában bemocskol a sok intim kis apróság. Lehúz álmaim magasztosságából. Nem tudok könnyedén viccelni a semmin, amihez nincs közöm. Legtöbbször nincs közöm. Nem érint, nem ismerős. Idegen tőlem minden, ami ilyen nyálkásan, undorítóan, tolakodó módon emberi. Nyűgös és türelmetlen leszek sok templomi prédikációtól, ismeretterjesztő előadástól. Semmi, amit „az emberről” mondanak, nem rólam szól. Mit akarnak mondani? Hogy nem ehhez a fajhoz tartozom? Vagy csak a leegyszerűsítő kliséik keltik azt a látszatot, hogy ennyi és ilyen az ember, én meg valami eltérő fajta vagyok?

Most teljesen ellazulok, mint aki frissen vetett ágyban hever. A hátam, derekam, lábam lágyan ring a part melletti sekély vízben. A köveken megcsobbanó apró hullámok tréfákat susognak a fülemben.

Egyenletesen kellene leburnulni! Hasra fordulok, elmerülök a kövek bámulásában. A napfény megcsillan rajtuk, ahogy a víz fodrozódik, pompásak a színek: a barnán is arany csillan, a fehérek egy része

áttetsző, és van rózsaszín meg bordó, narancs, zöld, mélykék. Nem győzők betelni velük, felkapok egyet, aztán egy másikat, a tenyerembe szorítom, egy kupacnyit gyűjtök a legszebbekből, amelyeket beviszek majd a szobába, hogy őrizzek az álmomat. A nyaralás utolsó napján mindet besüllyesztem a hátizsák zsebébe, és hazacipelem, hogy otthon emlékeztessenek a nyári napok könnyűségére.

A víz és az egymás által lesimított, lecsiszolt kövek a barátaim. Egy teljes, színpompás, lenyűgöző világ meséit mondják. Hozzák valahonnan, a mélyből, a messzeségből. A tengermélyi homok, amiből alakjuk formálódott, át volt itatva ezekkel. A víz beleforgatta őket, a szél suttogta nekik. Békésen hevernek egymás mellett, egy-egy erőteljesebb hullám megemeli, arrébb teszi őket. Siránkozás, dicsekedés nélkül tűrik. Világukban otthon vagyok. Nem érzem, nem éreztetik, hogy idegen volnék. Történeteik nem tolakodóak, nem akarnak olyan titkokba beavatni, amelyek nem tartoznak rám.

Mire benépesedne a csendes öböl, a legnap sugarasabb, legszebb történeteket ígérő köveket összeszedem, és indulok velük a szobám felé. Ott sorakoznak a nyaralás végéig az éjjeliszekrényen. Elválík, szárazon melyik őrzi tovább a varázsát, melyik érint meg akkor is, melyiknek a hideg magánya mesél nekem hangosabban arról, ami mélyen emberi.

FELHŐSZÍV

Rosszul szeretünk, amikor másokért feláldozzuk magunkat. Istenért szeretni. Másokat szeretni. Szolgálni. Másért feláldozni valamit, magamból, az időmből. Nem azért, hogy lekötelezzem, hogy magamhoz láncoljam. Nem félelemből, bizonytalanságból, önbizalomhiányból. Rosszul tanultuk. Elsőként magunkat szeretni. Egészségesen. Mást Istenért szeretni. Tovább szeretni. Mert szerettek. Szerettek valaha?

Várom egy üzenetet. Az égen a felhők különleges alakulatokba rendeződnek: ott cérnamenyasszony, itt a szenvedő Krisztus, keresztje alatt az anya, itt inkább kisgyermekkel, a lefelé néző alak, ahogy a szél hamarosan szétfújja az alakzatot, inkább hasonlít egy nagyorrú karika-

túrához. Odébb úszom, egy ideig a hullámokat figyelem, minduntalan emlékek villannak, a jóízű hullámlés apámmal a Fekete-tengeren, ráfeküdni és hagyni, hogy vigyen, figyelni és ráugrani a legmagasabb hullám hátára, és kihasználni a sodrását. Ezek mind napsugaras emlékek, mint ahogy az is, amikor elvesztődtem, és nem találva a vízpartról végtelenül egyforma sorok közt az enyéimet, enyhe pánikban egyre messzebbre szaladtam, anyut és nagymamát kiáltva. Egy bácsi állított meg, vett a nyakába, a hangosbemondón keresték meg a szüleimet, de akkorra én már olyan nyugodtan és vidáman nézelődtem, mint aki régi ismerőssel találkozott. Pedig a bácsi románul beszélt, én meg akkoriban nem értettem a nyelvet. A felnőtt karjában megnyugodtam. Azóta sem emlékszem vissza semmiféle félelemre az esettel kapcsolatban. Ha a mai híreket hallgatom, aggódó anyai énem utólag is megborzad a horrortörténetek forgatókönyveinek sokaságával szembeülve. Mi lehetett volna, micsoda gonosz vágyak, tettek! Visszagondolva a nyugalom és a helyzet viccessége egyszerre bukkan fel emléként. A mélységes megnyugvás, hogy megtaláltak és fölemeltek, a dolgok humora a szüleim későbbi emlékezései kapcsán áll így össze bennem. Meglepő módon sem akkorról, sem későbből nem ragadt meg semmi tragikusra hajazó, ijedtséghez hasonlító érzés.

A felhők cukormázzal körbevett szívet formáznak. Amikor újra odapillantok, nevetnem kell: ez az üzenet? Nekem? Ilyen nyilvánvalóan giccses szíveket küldözgetsz, Uram? Humorodnál vagy...

Úszom és forog a megállított gondolatsor: az Isten nyilvánvalóan nem üzenhet mást, mint valamit a szeretetről. Anyád és apád szeretetéből lettél... Itt máris leállítom a gondolatot: mi van, ha nem szerették egymást, ha egyszeri vágyból lettem, ha szeretet nem volt se azelőtt, se azután... Ha később elfogyott az a szeretet... Anyádnál és apádnál jobban szeretlek... Anyád és apád helyett is szeretlek. Mindig szeretlek, örök jelenben szeretlek. Nem valami tulajdonságodért vagy érdemedért. Azért sem, mert nagyon picire össze tudsz húzódni, hogy útba ne legyél, hogy a haragom elkerüld. Nem vagy utamban, és semmilyen hibád, fogyatékoságod nem hoz ki a sodromból. Ha nem érted is, ez hogyan lehet és milyen, amiről beszélek, így van. Én vagyok, aki pánikba hajszoló futásodat megállítottam. Te nem láttál, csak egy föléd magasodó árnyékot – onnan kezdve érezted a biztonságot a karomban.

A mellemhez szorítottalak, finoman, te meg félig el is aludtál a vállamra dőlve, míg anyádék utánadjöttek. Újra rájuk bíztalak. És bármilyen mulyák vagy bambák, felelőtlenek, hiányzó érzelmi vegyértékeiket iróniába mártók is, rájuk bíztalak. Mellettük növekedsz, miközben így vagy úgy – illetve így is, úgy is – én szeretlek. Ennyi. Nincs szükséged többre.

Új bőr

(130 x 160 cm, olaj, vászon)